

Utrikesminister Günther behandlade den 16 mars 1940 i ett föredrag inför Publicistklubben det läge, som uppstått för Sveriges del på grund av kriget i Finland.

Han framhöll, att den ryska folkoceanen ännu en gång hade svallat upp mot Nordens östkant och slitit till sig ett stycke land. För Sveriges del krävde gränsförskjutningen vid Salla och den planerade järnvägen sitt särskilda beaktande.

Väster ut hade de två allierade stormakterna högljutt betygat Sverige sin onåd. Ehuru utrikesministern icke betvivlade den uppriktiga sympatin i dessa länder för Finland, underströk han, att tanken på att komma detta land till undsättning öppnat perspektiv för de allierade stormakterna, som särskilt slagit an hos det franska folket. Den fastlåsta västfronten var inte populär, och tidningarna talade ju öppet om jakten efter nya slagfält. Dessutom skulle krigets förläggande till Skandinavien bereda tillfälle till en avsnörning av malmexporten till Tyskland. I England hade vågorna även gått höga, men man hade märkt, att engelska folket visat ganska stor förståelse för de nordiska staternas speciella svårigheter. Utrikesministern betonade, att han inte avsett något klander mot västmakterna med vad han sagt om deras önskemål i samband med finska kriget.

I fortsättningen av sitt föredrag gav utrikesministern en del ytterligare uppgifter om vad som förekommit under den förmedlingsaktion, som ägt rum från svensk sida.

Den 29 januari meddelade ryssarna i en not, att de icke i princip motsatte sig att träffa en uppgörelse med regeringen Ryti-Tanner. Denna regering borde emellertid framlägga ett förslag till förhandlingsbas, och för att kunna accepteras måste detta innefatta alla de ryska kraven från i höstas, varjämte ryssarna nu fordrade ytterligare garantier.

Vid denna tidpunkt hade alla här i landet trott, att striden gällde hela Finlands existens. Kuusinen-regeringen var erkänd i Moskva som Finlands enda lagliga regering. Skulle svenska regeringen ha vägrat att överlämna den ryska noten till Finland, något så absurt kunde väl ingen påstå. Det finska svaret blev ett förslag att uppta förhandlingar på basis av vad som från finsk sida medgivits före krigsutbrottet. Och ryssarna hade därefter förklarat, att detta icke kunde godtagas. Så småningom kom man emellertid fram till något mer preciserade krav från Sovjetregeringens sida.

På detta förslag hade finnarna rest till Moskva, och vad därefter tillkommer hade svenska regeringen ingenting att göra med. Under de samtal, som ägt rum, hade svenska regeringen icke underlåtit att bringa till Sovjet regeringens kännedom, att den riskerade svensk intervention, därest en uppgörelse inte kunde träffas.

Utrikesministern berörde härefter frågan om den direkta svenska interventionen. Det har sagts, att orsaken till den avböjande hållning, regeringen intagit, varit ett ingripande från tysk sida, men samtidigt hade det uttalats tvivel på att Tyskland verkligen skulle ingripit även om svenska armén sänts till Finland. I detta hänseende var det till fyllest att fastslå att svenska regeringen var fullt övertygad om att ett uppträdande av västmaktstrupper i vårt land måste draga med sig att kriget skulle förflyttas till Sverige och vårt folk sålunda indragas i kriget. Tyskland skulle ej i lugn kunna se på medan engelska och franska trupper etablerade sig i Norden, avskuro malmtillförseln och förberedde en offensiv mot Tyskland. Lika klart var det att västmakterna hade kommit till Sverige om svenska armén ryckt in i Finland. Var och en kunde i dessa dagar förstå vilket ofantligt intresse särskilt Frankrike tillmätt möjligheten av en nord front mot Tyskland. Om Sverige och Finland varit inbegripna i ett gemensamt krig skulle

dessa länder för sitt förseende med krigs förnödenheter och annan materiel, blivit beroende av västmakterna och säkerligen även snart behövt deras direkta hjälp.

Att låta västmaktstrupper passera genom Sverige till Finland hade tydligen ännu mera omedelbart haft samma effekt.

Utrikesministern berörde härefter frågan om ett försvarsförbund mellan de nordiska länderna eller kanske snarare mellan Sverige, Norge och Finland. Tanner hade i detta ärende gjort en förfrågan till de svenska och norska regeringarna och sedan dessa svarat jakande på begäran om undersökning överenskomms att offentliggörande skulle ske först på finskt håll och att han i Helsingfors skulle bestämma tidpunkten härför.

Det är givet att frågan om ett försvarsförbund är en ytterst komplicerad sak, som noga måste genomtänkas i avseende på form, innehåll och räckvidd. Den utlovade undersökningen är för övrigt redan inledd för Sveriges vidkommande.

(Tidningsreferat) "Social-Demokraten"

Källa: Svensk utrikespolitik under andra världskriget. Internationell politik 24, skrifter utgivna av Utrikespolitiska institutet, Kooperativa förbundets bokförlag, Stockholm, 1946.

The foreign minister Günther discussed in a speech at the Swedish Press Club, on 16 March, 1940, the situation into which Sweden was driven as a result of the war in Finland.

He expressed that the Russian ocean of peoples has, once again, heaved against the eastern rim of the North and teared to itself a piece of land off there. From the Swedish point of view a special attention should be given to the forward pushed boundary at Salla and the planned railway.

On the western side two allied great powers have loudly expressed Sweden their displeasure. Although the foreign minister did not hesitate in feeling justified sympathy for Finland in these countries, he underlined that the very thoughts about coming to in her rescue had opened the Allies prospects, which had especially pleased the French people. The stagnant situation had lost popularity, and the newspapers openly discussed about a search for a new battleground. Moreover, moving the war to Scandinavia had offered an opportunity to cut off the export of ore to Germany. Also in England the sea run high but one can notice that the British people has shown great understanding of the specific difficulties of the Nordic countries. The foreign minister pointed out that what he said about their wishes in connection with the war in Finland is not to be regarded as a sort of complaint against the Western Powers.

When going on in his presentation the foreign minister shed some new information over what happened on the Swedish side in the mediation process.

On the 29th of January the Russians informed in a note that in their principles there is nothing to hinder in coming to an agreement with Ryti-Tanner government. This government should, however, come forward with a proposal for the basis of negotiations, and but for becoming acceptable, it must contain all their claims from autumn, and in addition to this, the Russians now demanded supplementary guarantees.

Up till now everybody in this country had believed that the fight concerned the very existence of present Finland. The Kuusinen government was recognized as the only legitimate government of Finland. A possibility that the Swedish government had refused to forward the Russian note to Finland is so absurd that I guess no one will argue about this. In the Finnish reply it was suggested that the negotiations would be resumed on the basis that the Finnish side had proposed before the war broke out. The Russians responded that they cannot accept it. But bit by bit the Soviet government, however, came forward with more particularized claims.

With this proposal the Finns leaved for Moscow, and what then happened has nothing to do with the Swedish government. In these talks, the Swedish government did not fail to bring to the Russian government's knowledge that they venture the Swedish intervention in case of not coming to an agreement.

The Foreign minister then touched the question about a direct Swedish intervention. It is said that the reason for the repudiating stand the government had adopted, was interference from the German side but simultaneously there has been aired doubts about a real German intervention even if the Swedish army had been sent to Finland. As to this it is sufficient to state definitely that the Swedish government was convinced that apperance of troops from Western Powers would have brought the war to Sweden and thus subjected our people to war. Germany could have not watched in full calm the accumulation of British and French troops

in the Northern countries, cutting off the ore transport and preparing of an offensive against Germany. One can on these days easily see how enormous interest especially France allotted to an opportunity of a Northern front against Germany. If Sweden and Finland had waged their common war, these countries would, to procure war-time necessities and other material, would have become dependent on Western Powers and, surely, soon needed their direct help.

Giving the Western Power troops a permit to cross Sweden on their way to Finland would have caused, clearly even sooner, the same effect.

The Foreign Minister then touched the question of a defence alliance between the Nordic countries, or more specifically, between Sweden, Norway and Finland. [The Finnish Foreign minister] Tanner had made an inquiry concerning this to Swedish and Norwegian governments and after they said yes to the suggestion of assessing its prerequisites, it was agreed that will be made public first on the Finnish side and that he, in Helsinki, will decide the time for this.

It is clear that the question of a defence alliance is an utterly complicated matter that should be closely examined in its form, contents and scope. As to Sweden, the promised assessment has, incidentally, already began.

[Newspaper report in] "Social-Demokraten"

Source: Svensk utrikespolitik under andra världskriget. Internationell politik 24, skrifter utgivna av Utrikespolitiska institutet, Kooperativa förbundets bokförlag, Stockholm, 1946. (Swedish Foreign Policy under the Second World War, Stockholm, 1946). Translation: Pauli Kruhse

Social-Demokraten: Ulkoministeri Günther käsitteli esitelmässään 16.3.1940 Publicistklubbenissa (pressiklubi) tilannetta, joka Ruotsille oli syntynyt Suomessa käydyn sodan johdosta.

Hän korosti, että Venäjän kansanmeri on jälleen kerran kuohunut Pohjolan itäreunaa vasten ja riuhtaisut itseensä palan maata. Ruotsin kannalta rajan siirtyminen Sallassa ja suunniteltu rautatie vaativat erityistä huomiota.

Lännessä kaksi liittoutunutta suurvaltaa ovat kovaäänisesti osoittaneet Ruotsille epäsuosiotaan. Vaikka ulkoministeri ei epäillyt näiden maiden vilpitöntä sympatiaa Suomea kohtaan, hän korosti, että ajatus tulla maan avuksi olisi avannut tulevaisuuden näkymiä liittoutuneille suurvalloille, mikä olisi erityisesti miellyttänyt Ranskan kansaa. Jähmettynyt länsirintama ei ollut suosiossa, ja sanomalehdet puhuivat aivan avoimesti uuden taistelukentän etsimisestä. Sitä paitsi sodan siirtäminen Skandinaviaan olisi antanut tilaisuuden kiristää silmukkaa malminkuljetuksille Saksaan. Englannissa aallot ovat lyöneet myös korkeina, mutta on voinut huomata, että Englannin kansa on osoittanut suurta ymmärrystä Pohjoismaiden erityisille vaikeuksille. Ulkoministeri korosti, että hänen tarkoituksenaan ei ole kohdistaa mitään moitetta länsimaille todetessaan niiden toiveet Suomessa käytävän sodan yhteydessä.

Esitelmänsä jatkossa ulkoministeri toi esille joukon lisätietoja siitä, mitä oli tapahtunut niissä välitystoimissa, jotka olivat tapahtuneet Ruotsin puolelta.

Tammikuun 29. päivänä venäläiset ilmoittivat nootilla, että he eivät periaatteessa vastusta sopimuksen aikaansaamista Ryti-Tannerin hallituksen kanssa. Tämän hallituksen tulee kuitenkin esittää ehdotus neuvottelujen pohjaksi ja jotta se voitaisiin hyväksyä, sen tulee sisältää kaikki syksyllä esitetyt venäläisten vaatimukset, minkä lisäksi venäläiset nyt vaativat lisätakuita.

Siihen asti kaikki tässä maassa olivat uskoneet, että taistelut koskivat koko Suomen olemassaoloa. Kuusisen hallitus oli Moskovassa tunnustettu Suomen ainoaksi lailliseksi hallitukseksi. Ei kait kukaan voi otaksua sellaista absurdiutta, että Ruotsin hallitus olisi kieltäytynyt jättämästä Venäjän noottia Suomelle. Suomen vastaus oli ehdotus, että neuvottelut aloitetaan siltä pohjalta, mihin Suomen hallitus oli suostunut ennen sodan puhkeamista. Venäläiset olivat sen jälkeen ilmoittaneet, että sellaista ei voi hyväksyä. Vähitellen neuvostohallituksen puolelta tuotiin kuitenkin esille jonkin verran tarkennettuja vaatimuksia.

Tällaisella ehdotuksella suomalaiset matkustivat Moskovaan, ja siihen mitä sitten tapahtui, Ruotsin hallituksella ei ole mitään osaa. Tapahtuneiden keskustelujen kuluessa Ruotsin hallitus ei jättänyt tuomatta Neuvostoliiton hallituksen tietoon, että se riskeeraa Ruotsin väliintulon mahdollisuuden, jos ratkaisuun ei päästä.

Ulkoministeri kosketteli sen jälkeen kysymystä Ruotsin suorasta interventtiosta. On sanottu, että hallituksen omaksuman torjuvan asenteen syynä on ollut asioihin puuttuminen Saksan taholta, mutta samanaikaisesti on esitetty epäilyjä siitä, olisiko Saksa todella puuttunut tilanteeseen siinäkin tapauksessa, että Ruotsin armeija olisi lähetetty Suomeen. Tähän riittää toteamus, että Ruotsin hallitus oli täysin vakuuttunut, että länsivaltojen joukkojen ilmaantuminen maahamme olisi tuonut tullessaan sen, että sota olisi siirtynyt Ruotsiin ja kansamme olisi siten tullut vedetyksi sotaan. Saksa ei olisi voinut rauhallisesti katsella, kun Englannin ja Ranskan joukot asettuvat Pohjolaan, katkaisisivat malmin saannin ja valmistautuisivat hyökkäykseen Saksaa vastaan. Yhtä selvää oli, että länsivallat olisivat tulleet

Ruotsiin, jos Ruotsin armeija olisi edennyt Suomeen. Jokainen pystyi noina päivinä ymmärtämään, minkä äärettömän suuren mielenkiinnon erityisesti Ranska soi mahdollisuudelle pohjoiseen rintamaan Saksaa vastaan. Jos Ruotsi ja Suomi olisivat tulleet vedetyksi yhteiseen sotaan, nämä maat olisivat sodan välttämättömyystarvikkeita ja muuta materiaalia saadakseen tulleet riippuviksi länsivalloista ja luultavasti aika pian tarvitseet niiden suoraa apua.

Länsivaltojen joukkojen kulun sallimisella Ruotsin läpi Suomeen olisi selvästi ollut vielä nopeammin sama vaikutus.

Ulkoministeri kosketteli tämän jälkeen kysymystä puolustusliitosta Pohjoismaiden välillä tai pikemminkin Ruotsin, Norjan ja Suomen kesken. Tanner oli tässä asiassa tehnyt tiedustelun Ruotsin ja Norjan hallituksille ja sitten kun ne olivat vastanneet pyyntöön asian tutkimisesta myöntävästi, sopineet, että julkistaminen tapahtuu ensiksi Suomen taholta ja että Tanner voi Helsingissä päättää tämän ajankohdan.

On selvää, että kysymys puolustusliitosta on äärimmäisen monimutkainen asia, jota tulee tarkoin harkita muodon, sisällön ja laajuuden suhteen. Mitä Ruotsiin tulee, luvattu selvitys on jo käynnistetty.

(Sanomalehtireferaatti)

Lähde: Svensk utrikespolitik under andra världskriget. Internationell politik 24, skrifter utgivna av Utrikespolitiska institutet, Kooperativa förbundets bokförlag, Stockholm, 1946. Käännös: Pauli Kruhse.